

13.2.2020

EOAK/3375/2018

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Minna Verronen

KOLPENEEN PALVELUKESKUKSEN KUNTAYHTYMÄ: PALVELUKODIT METSÄRINNE, MÄNTYRINNE JA MUSTIKKARINNE

Pöytäkirja

Tarkastuskohde Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä
Palvelukodit Metsärinne, Mäntyrinne ja Mustikkarinne

Aika: 19.9.2018 klo 14.00 – 21.9.2018 klo 13.00

Läsnäolijat tarkastuksella (liite 2).

1.OIKEUSASIAMIEHEN KANNANOTOT

Palvelukoteja koskevat tarkastuksen havainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle.

1.1 Rajoitustoimenpidepäätökset

Ennen tarkastusta saaduista asiakirjoista ilmeni, että eniten rajoitustoimenpiteitä oli käytössä Metsärinteen palvelukodissa. Esimerkiksi hygienihaalarin käyttöä koskevaa päätöstä oli perusteltu seuraavasti: ”haalaria voi käyttää turvaamaan A:n henkeä ja terveyttä, pääsääntöisesti käytetään muita vaatteita. Haalareiden käytöstä tehdään kuukausittain uusittava päätös rajoitavien välineiden/asusteiden käyttö vakavissa vaaratilanteissa” (kehitysvammalaki 42 I §, 26.6.2018 § 27).

Tarkastuksella keskusteltiin palvelukotien rajoitustoimenpidepäätösten perusteluiden niukkuudesta ja siitä, että päätöksistä puuttui valitusosoitus.

Rajoitustoimenpidepäätöksiä perusteella oli lisäksi epäselvää päätöksen tehnyt taho, sillä otikkona oli sekä Kolpeneen palvelukeskuksen ky että lihavoituna ”kunnan/terveyskesk.päätös”.

Oikeusasiamies kiinnittää palvelukeskuksen huomiota rajoitustoimenpidepäätösten perusteleamiseen ja siihen, että päätöksiin tulee liittää valitusosoitus (hallintolain 47 §). Päätöksestä tulee ilmetä hallintolain 44 §:n mukaan päätöksen tehnyt viranomainen selvästi ja yksiselitteisesti.

Viranhaltijapäätöksissä tulee kuvata se, miten rajoitustoimenpiteen käytön yleiset ja erityiset edellytykset toteutuvat päätöksen kohteena olevan asiakkaan kohdalla. Esimerkiksi vakavissa vaaratilanteissa käytettävän rajoittavan välineen tai asusteen toistuvaa käyttöä koskevaan päätökseen on kirjattava selkeästi, kuinka pitkän ajan rajoittavaa välinettä tai asustetta voidaan kerrallaan enintään käyttää ja miksi eivät muut keinot ole tilanteeseen soveltuvia ja riittäviä (kehitysvammalain 42 I §).

Oikeusasiamies korostaa, että päätöstä tehtäessä on pyydettävä ja otettava huomioon 42 b §:n 2 momentissa tarkoitettujen asiantuntijoiden arviot. Asiantuntijoiden arviot olisi hyvä näkyä päätöksen perusteluista tai päätöksestä muutoin.

Kuntayhtymän johtaja ilmoitti tarkastuksen loppukeskustelussa, että valitusosoituksen osalta asia tullaan korjaamaan välittömästi.

Kuntayhtymä ilmoitti pöytäkirjaluonnokseen antamissaan kommenteissa, että valitusosoitus on kirjattu päätökseen (erillinen liite päätöksessä). Kuntayhtymän mukaan sen käytössä oleva asiakastietojärjestelmä on vanhentunut ja sen päivittäminen ei ole ollut tarkoituksenmukaista. Koska asiakastietojärjestelmän tilanne ei ratkennut SOTE-valmistelun yhteydessä käynnissä olleen maakunnan ICY-selvityksessä, kuntayhtymä on käynnistänyt oman hankinnan uudesta asiakastietojärjestelmästä, jossa on sisäänrakennettuna asianomaiset rajoitustoimenpidepäätökset valitusosoituksineen. Uusi järjestelmä otetaan käyttöön 1.1.2021. Siihen saakka kuntayhtymä joutuu käyttämään vanhaa rajoitustoimenpidepäätös pohjaa.

Kuntayhtymä ilmoitti lisäksi, että palvelukeskuksen palveluesimiehiä oli ohjeistettu suullisesti rajoitustoimenpidepäätösten tekemisestä. Itsemääräämisoikeusohjeistusta päivitettiin kommenttien antohetkellä ja siihen lisätään tarkempia ohjeita rajoituspäätöksen tekemiseen.

1.2 Rajoitusväline

Rajoitustoimenpiteestä tehdyn päätöksen (4.7.2018 § 22) mukaan ”Asiakkaalla käytetään pehmeää ”airflex” mattoa käärimällä se kevyesti vartalolle, pään jäädessä ulkopuolelle. Pehmeään mattoon käärimisellä estetään asiakasta vahingoittamasta itseään ja muita, lisäksi sen todettiin rauhoittavan asiakasta ja lieventävän seuraamuksia. Yleensä asiakas rauhoittui alle tunnin sisällä ja matto poistettiin, ilman mattoa rauhoittuminen voi kestää useita tunteja”.

Tarkastuksella keskusteltiin siitä, millä muulla välineellä (esimerkiksi painopeitto) maton käytön voisi korvata. Tarkastuksella tuotiin esille, että asiakas kokee maton itselleen hyvänä rauhoittumisvälineenä ja hän haluaa välillä itse vapaaehtoisesti kietoutua mattoon.

Oikeusasiamies pitää ongelmallisena, että mattoon käärimistä käytetään rajoitustoimenpiteenä, koska kyseisen liikkumista estävän ja sitomista muistuttavan toimenpiteen käytöstä ei ole säädetty kehitysvammalain. Oikeusasiamies korostaa, että rajoittavien välineiden on täytettävä terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain (692/2010) mukaiset vaatimukset.

Kehitysvammalain 42 I §:ssä on säädetty rajoittavien välineiden tai asusteiden käytöstä vakavissa vaaratilanteissa. Säännöksen mukaan henkilö voidaan sitoa vain, jolleivät muut keinot ole riittäviä. Sosiaali- ja terveysministeriö on muistiossaan (21.6.2016) kehitysvammalain muutosta koskevista perusteluista todennut, että sitomisella tarkoitetaan lepositeilla sitomista. Muunlaisen kahlehtimiseen säännös ei oikeuta (s. 21).

Kehitysvammahuollossa käytettävien rajoitustoimenpiteiden lainmukaisuus voidaan saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi. Viime kädessä tuomioistuin arvioi, onko rajoittavaa toimenpidettä tai välinettä pidettävä yksittäistapauksessa lainmukaisena.

Oikeusasiamiehen ratkaisukäytännössä (10.12.2013, Dnro 2598/4/12) oikeusasiamies on todennut mattoon käärimisessä olevan tiettyjä samankaltaisia piirteitä kuin sitomisessa ja hoidollisessa kiinnipitämisessä; mutta oikeudellisesti mattoon kääriminen ei kuitenkaan rinnastu niistä

kumpaankaan. Oikeusasiamies piti mattoon käärimistä ihmisarvoisen kohtelun kannalta arveluttavana. Mattoon kääriminen oli oikeusasiamiehen käsityksen mukaan erittäin syvälle ja voimakkaasti potilaan henkilökohtaiseen vapauteen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen poikkeuksellisella tavalla puuttuva rajoitustoimenpide. Oikeusasiamies piti puhutussa tapauksessa välttämättömänä, että toimenpiteestä ja suostumuksesta sen käyttöön säädetään laissa, jos sen käyttö halutaan sallia.

Kuntayhtymä ilmoitti pöytäkirjaluonnokseen antamissaan kommentteissa, että kyseinen rajoitusväline on poistettu käytöstä tarkastuskäynnin jälkeen.

1.3 Rajoitustoimenpiteen jälkiselvittely ja kirjaaminen

Kehitysvammalaki edellyttää, että jokaista rajoitustoimea seuraa jälkiselvittely ja sen kirjaaminen. Tarkastuksella tehtyjen havaintojen ja käytössä olevien asiakirjojen perusteella ei tullut vaikutelmaa siitä, että jälkiselvittely ja kirjaaminen toteutettaisiin aina asianmukaisesti.

Oikeusasiamies kiinnittää palvelukotien huomiota siihen, että kehitysvammalaki edellyttää, että rajoitustoimenpiteen päättymisen jälkeen sen kohteena olleen henkilön kanssa arvioidaan yhdessä viipymättä toteutettua toimenpidettä, sen perusteita ja vaikutuksia. Laissa on tarkasti lueteltu, mitä erityishuollossa olevaa henkilöä koskeviin asiakas- tai potilasasiakirjoihin on kirjattava (kehitysvammalaki 42 o §).

Kuntayhtymä ilmoitti, että henkilöstöä on ohjeistettu rajoitustoimenpidepäätösten käytön arvioinnissa ja kirjaamisessa asiakastietojärjestelmään.

1.4 Omavalvonta

Omavalvontasuunnitelmissa oli todettu henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta tilanteessa, jossa havaitaan kaltoinkohtelua (hyväksytyt 17.1.2018).

Oikeusasiamies pitää tärkeänä, että yksikkö täydentää ja täsmentää omavalvontasuunnitelmaa siten, että ilmoitusvelvollisuus koskee myös ilmeistä epäkohdan uhkaa ja että aluehallintovirastoon ilmoittamisen tulee tapahtua, jos epäkohtaa tai epäkohdan uhkaa ei korjata viivytyksettä.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 48 §:ssä on säädetty henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta. Kyseisessä säännöksessä on säädetty sosiaalihuollon henkilöstöön kuuluvan velvollisuudeksi ilmoittaa viipymättä toiminnasta vastaavalle henkilölle huomaamastaan tai tietoonsa saadun epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan lisäksi myös **ilmeisen epäkohdan uhasta** asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa.

Sosiaalihuoltolain soveltamisoppaassa (18.6.2015) todetaan, että epäkohdalla tarkoitetaan esimerkiksi asiakasturvallisuudessa ilmeneviä puutteita, asiakkaan kaltoin kohtelua ja toimintakulttuuriin sisältyviä asiakkaalle vahingollisia toimia. Myös epäkohdan uhasta, joka on ilmeinen, tulee ilmoittaa. Kaltoin kohtelulla tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä tai kemiallista eli lääkkeillä aiheutettua kaltoin kohtelua. Toimintakulttuuriin sisältyvistä ongelmista sen sijaan voi olla kyse esimerkiksi yksilön perusoikeuksien tosiasiallisesta rajoittamisesta vakiintuneita hoitokäytäntöjä suoritettaessa. Epäkohtien liittyessä toimintayksikön kulttuuriin, eikä ollessa suoranaisesti asiakkaalle vahingollisia, niihin pitäisi vaikuttaa ensi sijassa omavalvonnan kautta.

Sosiaalihuoltolain 49 §:n mukaan ilmoituksen vastaanottaneen henkilön tulee käynnistää toimet epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi. Henkilön on ilmoitettava asiasta salassapitosäännösten estämättä aluehallintovirastolle, jos epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa **ei korjata viivytyksettä**. Aluehallintovirasto tai sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

voi antaa määräyksen epäkohdan poistamiseksi ja päättää sitä koskevista lisätoimenpiteistä siten kuin erikseen säädetään.

Kuntayhtymä totesi pöytäkirjaluonnokseen antamissaan kommentteissa, että palvelukeskuksen palvelukotien omavalvontasuunnitelmia päivitettiin parhaillaan kommenttien antohetkellä ja henkilökunnan ilmoittamisvelvollisuuteen lisätään ilmeisen epäkohdan uhan ilmoittaminen asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa.

2. MUUT TARKASTUSHAVAINNOT

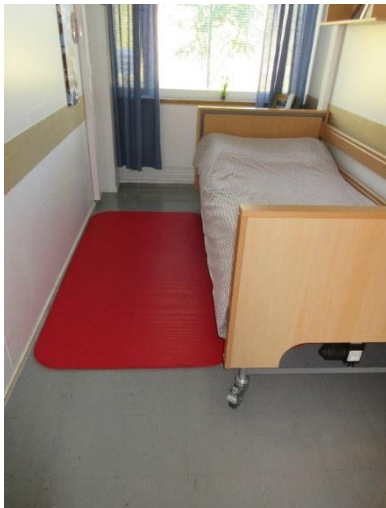
2.1 Yleistä

Tarkastajien yleinen vaikutelma oli tarkastuskäynnin aikana, että palvelukotien ilmapiiri oli rauhallinen ja että yksiköissä annettava ohjaus ja hoito olivat hyvää ja asianmukaista. Tarkastuksen aikana ei tullut esille väkivallan uhkaa ja yksiköissä oli rentokin tunnelma. Keskusteluissa välittyi pyrkimys itsemääräämisoikeuden lisäämiseen ja rajoitustoimenpiteiden vähentämiseen. Tämä havaittiin myös tarkastuskäynneillä eri yksiköissä, joissa itsemääräämisoikeuden huomioon ottaminen tapahtui luontevasti.

Kolpeneen palvelukeskuksessa ei ole ollut yhtään asiakasta tahdosta riippumattomassa erityishuollossa vuosina 2017-2018. Kaksi asiakasta oli samaisena ajanjaksona ollut määrätynä tutkimukseen tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämiseksi.

Liikkumisen näkökulmasta palvelukodit olivat esteettömiä.

2.2 Hyvät käytännöt

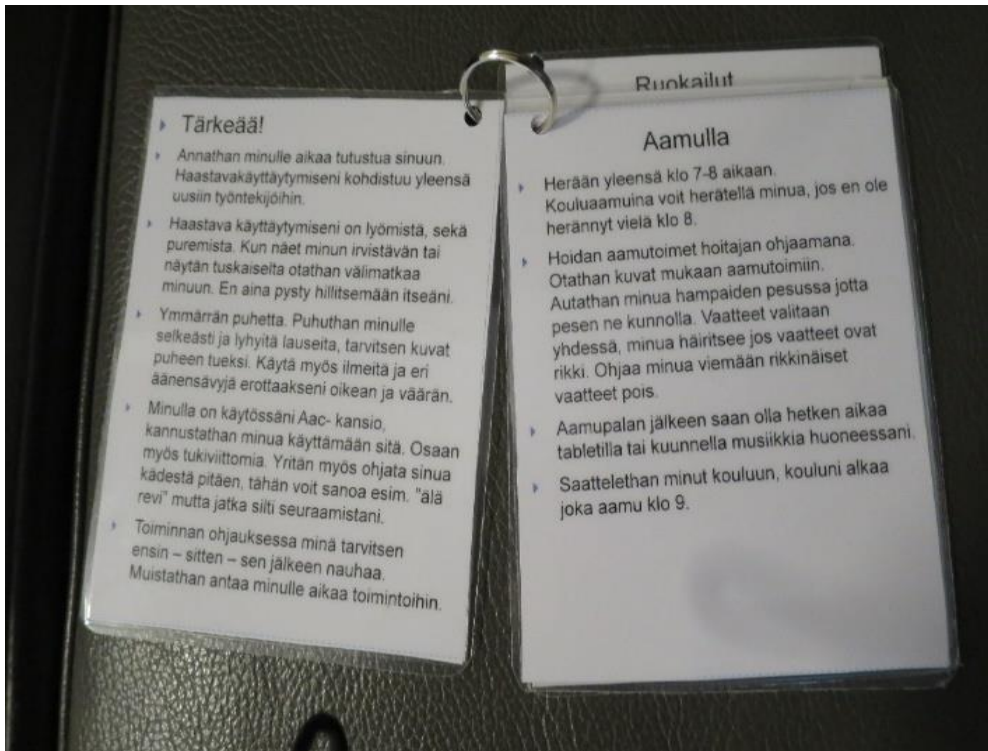

Mustikkarinteen palvelukodin asiakkaalla oli käytössä sänky, joka laskettiin öisin matalalle. Sängyn vieressä oli jumppamatto pehmentämässä mahdollista putoamista lattialle.

Kuva 1. Sänky ja jumppamatto

Toimintapassi

Metsärinteessä (kuva 2) asiakkailla oli toimintapassit, joissa oli henkilökohtaista tietoa henkilön ohjauksesta ja kommunikaatiosta, mielekkästä tekemisestä ja haastavien tilanteiden ennakoinnista ja käsittelystä.

Kuva 2. Toimintapassi

2.3 Keskustelut

Tarkastuksella keskusteltiin henkilöstön ammattitaidon ylläpitämisestä ja kehittämisestä, etenkin perus- ja ihmisoikeuksiin (sis. itsemääräämisoikeus) liittyen. Tarkastuksen jälkeen perehdyttiin myös joihinkin koulutusmateriaaleihin. Keskusteluissa esimiesten, henkilöstön ja omaisten kanssa syntyi vaikutelma, että tarkastuskohteessa on hyvä ammatillisen osaamisen taso ja osaamisen kehittämiseen suhtaudutaan hyvin myönteisesti. Positiivista oli se, että lisäkoulutusta oli tarjolla runsaasti, siihen kannustettiin ja sitä oli tarjolla kaikille henkilöstöön kuuluville, myös esimerkiksi laitoshoitajille ja sijaisuuksia tekeville. Myönteistä oli lisäksi se, että tietotaitoa oli jaettu myös muille toimijoille Lapin alueella.

Henkilöstön toiveissa lisäkoulutuksen aiheina nousi esille edelleen itsemääräämisoikeuteen liittyvät kysymykset, joiden osalta koulutusta oli ollutkin. Useissa keskusteluissa kuitenkin nähtiin, että näissä kysymyksissä ollaan "matkalla" ja kehitettävää ammattitaidossa on edelleen. Rajoitustoimenpiteiden purkutilanteissa nähtiin myös koulutuksellinen näkökulma, ja sikälikin niiden systemaattisuuteen ja laatuun toivottiin kiinnitettävän huomiota.

Esille nousi myös omaisten kohtaamiseen ja työssä jaksamiseen liittyvät teemat. Omaisten kohtaamisessa etenkin itsemääräämisoikeuteen liittyvät käytännön ratkaisut nousivat ajoittain haastaviksi keskustelunaiheiksi. Esille nousi myös työn henkinen kuormittavuus, mukaan lukien voimakas empatia, joka oli kokeneillekin työntekijöille ajoittain raskas taakka kannettavaksi.

Tarkastuskohteessa sijaisuuksia tekevät olivat tyytyväisiä yksikkökohtaiseen perehdytykseen. Kirjallisten ohjeiden toivottiin olevan eri yksiköissä rakenteeltaan yhdenmukaisia, jolloin niiden omaksuminen olisi nopeampaa.

Lisäksi tarkastuksen alku- ja loppukeskusteluissa käsiteltiin muun muassa seuraavia asioita:

- Kehitysvammalaitosten purku. Kolpeneella laitoksessa asuvien asiakkaiden määrä oli vähentynyt aiemmasta 100 henkilöstä 46 henkilöön.

- Kuntayhtymässä oli tehty asiakastytyväisyyskysely, jonka analysointi oli vielä tarkastus-
hetkellä kesken.
- Itsemääräämisoikeus työryhmän (IMO-työryhmä) toiminta.
- IMO:n toteutuminen käytännössä, miten asiat ovat muuttuneet IMO:n myötä, haasteet van-
hojen käytäntöjen muuttamisessa (asenteet, hoivakulttuurin muutos), omaisten kanssa
tehtävä yhteistyö.
- Intiimihygienia ja mahdollisuudet vaikuttaa hoitajan/ohjaajan sukupuoleen.
- Lääkkeiden jakovirheet. Ulkopuolinen asiantuntija totesi, että lääkkeiden annossa on ke-
hitettävää.
- Kirjaamisen haasteet, käytössä oleva asiakastietojärjestelmä vanha ja hidas.
- Käytiin läpi niitä keinoja, joilla asiakas on otettu mukaan ”omaan elämäänsä” (ei puolesta
päättämistä).
- jalkautuvan asiakastyön haasteet.

2.4 Tilat

Palvelukodit sijaitsivat vanhoissa rakennuksissa, joita oli vuosien varrella remontoitu ja uudis-
tettu. Asuminen oli järjestetty pääsääntöisesti ryhmäasumisena.

Yksityisyyden näkökulmasta ongelmallista oli, että asiakashuoneissa ei ollut omia saniteettiti-
loja.

Apuvälineitä käyttävät henkilöt pystyivät liikkumaan tarkastetuissa tiloissa.

Yhteiset tilat olivat viihtyisiä ja niissä oli kodikkuutta lisääviä yksityiskohtia. Osa asiakashuo-
neista oli varsin pelkistettyjä ja joillakin asiakkailta oli varsin yksilöllisestikin sisustettuja huoneita.

Tarkastajat pitivät positiivisena, että tilaratkaisuilla oli pystytty parantamaan itsemääräämisoi-
keuden toteuttamista ja asiakkaan hyvinvointia.

Eryteisesti Metsärinteessä (jossa oli eniten ”ylimääräistä tilaa”) oli tehty tilaratkaisuja, joilla oli
pystytty parantamaan asiakkaiden hyvinvointia. Yksiköin soluissa oli asiakkaiden käytössä ais-
tihuone, kaikuhuone (tyhjä huone), työhuone (asiakkaalle, joka ei pystynyt käymään yksikön
ulkopuolella päivätoiminnoissa), piilopirtti ja maja-huone. Haastavasti käyttäytyvien asiakkaiden
tarpeet oli huomioitu siten, että kahdella asiakkaalla oli omat solut (useita huoneita) ja tarkas-
tuksella todettiin ratkaisun tukeneen heidän kuntoutumistaan hyvin.

Kuulovammaisen asiakkaan huoneen ulkopuolelle oli asennettu ovikello, jota henkilökunta pai-
noi ennen kuin astuivat huoneeseen sisälle (painettaessa huoneessa vilkkui valo). Näin varmis-
tettiin, että asukkaan huoneeseen ei tulla yllättäen ja ilman, että hän olisi tietoinen siitä.

Kuva 3. palosammutinjärjestelmän putkisto

Metsärinteessä oli katon rajassa näkyvillä palosammutusjärjestelmäputket pintavetona, kuullun mukaan niitä ei ollut muuten mahdollista asentaa jälkikäteen. Tarkastajat pitivät näkyvää putkistoa huonona asiana, mutta henkilökunta kertoi, että asiakkaat eivät olleet koskeneet putkiin.

Tarkastajat havaitsivat Metsärinteen yksikön seinässä vaurion, joka olisi hyvä korjata.

Kuva 4. Seinässä vaurio

Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä ilmoitti pöytäkirjaluonnokseen antamissaan kommentteissa, että seinän vaurio on korjattu.

Tarkastuksella kerrottiin yhden asiakkaan poistavan sähkökatkaisimien suoja. Ne olisi kuitenkin syytä turvallisuuden vuoksi välittömästi lisätä/korjata.

Kuva 5. Sähkökatkaisimen suojien puuttuminen

Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä ilmoitti pöytäkirjaluonnokseen antamissaan kommentteissa, että sähkökatkaisimen suojat on korjattu.

Turvahuone

Metsärinteessä yhden asiakkaan käytössä oli useampi huone (solu) ja yksi huoneista oli turvahuone, jonne asiakas voitiin viedä rauhoittumaan (yleensä enintään puolen tunnin ajaksi).

Yksikössä oli myös ”kaikuhuone”, joka ei ollut varsinainen eristys huone, mutta jonne oli mahdollista mennä ohjatusti rauhoittumaan. Asiakirjamerkinnöistä ilmeni, että joissain tilanteissa huonetta käytettiin myös eristys huoneena.

Kameravalvonta

Yhden asiakkaan solussa oli öisin kameravalvonta osassa solua. Todettiin valvonnan olevan yksityisyyden suojan näkökulmasta ongelmallinen, koska kyseessä oli vain yhden asiakkaan käytössä oleva yksityinen tila.

3. LOPUKSI

Toinen pöytäkirja

Tarkastus tehtiin myös Kuntoutuskeskus Vuomaan sekä asumispalveluihin (Komppi, Tempo ja Soolo). Tältä osin on laadittu oma erillinen pöytäkirja EOAK/4701/2018 ja EOAK/5028/2018.

Pöytäkirja luonnoksen kommentointi

Tämän pöytäkirjan luonnos lähetettiin Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymälle kommentoitavaksi.

Kuntayhtymän palvelupäällikkö antoi 7.2.2020 palvelukeskuksen kommentit, jotka on huomioitu tekstissä tai kirjattu tähän pöytäkirjaan erikseen. Lisäksi palvelupäällikkö totesi, että toukuu kuussa 2020 valmistuu uusi pitkäaikaisen kuntoutuksen rakennus ja asiakkaat muuttavat elokuussa uusiin asuntoihin. Uudet tilat vastaavat tämän päivän laatuvaatimuksia asumisessa. Asunnot on suunniteltu autismikirjon asiakkaiden käyttöön. Suunnittelussa on huomioitu asiakkaiden erityistarpeet asumisessa.

4. OIKEUSASIAMIEHEN TOIMENPITEET

Oikeusasiamies kiinnitti huomiota edellä kohdassa 1.1 rajoitustoimenpidepäätöksistä todettuun.

Oikeusasiamies piti ongelmallisena kohdassa 1.2 todetun rajoitusvälineen käyttöä.

Oikeusasiamies kiinnitti huomiota kohdassa 1.3 rajoitustoimenpiteen jälkiselvittelyn ja kirjaamisen toteuttamiseen käytännössä.

Oikeusasiamies saattoi kohdassa 1.4 todetun käsityksensä palvelukeskuksen tietoon.

Pöytäkirja toimitetaan tiedoksi Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymälle.

Oma aloite

Tarkastuksella ilmeni, että asiakkaalla käytettiin pakkoliik ehdintää rajaavaa turvavyötä ja rannemansettia, jotta hän ei repisi PEG-nappia (kehitysvammalain 42 k §). Viranhaltijan päätöksen mukaan ratkaisussa oli huomioitu, että rajaavat välineet eivät rajoita henkilön tahdonalaisia raajojen ja kehon liikkeitä vähäistä enempää ja niitä käytetään mahdollisimman lyhytaikaisesti.

Oikeusasiamies päätti omana aloitteenaan ottaa erikseen selvitettäväksi todetun turvavyön ja rannemansetin käytön rajoitustoimenpiteenä ja sen käytön kirjaamisen. Oikeusasiamies tulee antamaan oman aloitteen EOAK/902/2020 johdosta erillisen ratkaisun.

Pöytäkirjan jakelu

Tämä pöytäkirja toimitetaan Kolpeneen palvelukeskukseen, jonka tulee huolehtia siitä, että pöytäkirja saatetaan palvelukodeissa työskentelevien tietoon.

Pöytäkirja toimitetaan tiedoksi myös Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon.

Pöytäkirja tullaan julkaisemaan oikeusasiamiehen verkkosivuilla.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Minna Verronen
esittelijäneuvos

LIITTEET:

Liite 1. Ilmoituskirje tarkastuksesta ja asiakirjapyyntö

Liite 2. Luettelo tarkastuksella läsnäolijoista

Liite 3. Oikeusasiamiehen tehtävistä ja tarkastuksen toimittamisesta

Liite 4. Kolpeneen palvelukeskuksen oma kuvaus

Liite 1. Ilmoituskirje tarkastuksesta ja asiakirjapyyntö

10.7.2018

EOAK/3375/2018

Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä
Kuntayhtymän johtaja - - -

[katuosoite]

[postitoimipaikka]

Viite: Puhelinkeskustelut 28.6.2018 Minna Verronen/kuntayhtymän johtaja - - - ja 5.7.2018 Minna Verronen/palvelupäällikkö - - -

ASIA: Eduskunnan oikeusasiamiehen määräämä tarkastuskäynti Kolpeneen palvelukeskuksessa 19.–21.9.2018

1. Yleistä oikeusasiamiehen tarkastuksista

Eduskunnan oikeusasiamies on nimetty YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan (OP-CAT) tarkoittamaksi kansalliseksi valvontaelimeksi. Tässä tehtävässään oikeusasiamies tekee tarkastuksia paikkoihin, joissa pidetään vapautensa menettäneitä henkilöitä, kuten esimerkiksi erilaisiin laitoksiin, hoitopaikkoihin tai asumisyksiköihin.

Tarkastuksen toimittamiseksi oikeusasiamiehellä ja hänen määräämällään eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiehellä on oikeus päästä toimipaikan kaikkiin tiloihin ja tietojärjestelmiin sekä oikeus keskustella luottamuksellisesti vapautensa menettäneiden henkilöiden ja toimipaikan henkilökunnan sekä muiden sellaisten henkilöiden kanssa, jotka voivat antaa tarkastuksen kannalta merkityksellisiä tietoja. Kansallisen valvontaelimen tehtäviä hoitaessaan oikeusasiamiehellä ja kanslian virkamiehellä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaisilta ja toimipaikkojen ylläpitäjiltä tehtävän hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Tarkastukselle kutsutulla asiantuntijalla on samat toimivaltuudet (Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11 b §, 11 c § ja 11 g §).

YK:n vammaissopimuksen (CRPD) ratifioinnin myötä eduskunnan oikeusasiamiehestä on tullut osa yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oikeusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityisesti huomiota muun muassa toimitilojen esteettömyyteen sekä vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden toteutumiseen ja osallistumisen mahdollisuuksiin.

Oikeusasiamiehen kanslian vuoden 2018 erityisenä tarkastusteemana on oikeus yksityisyyteen.

2 Tarkastuskäynti 19.–21.9.2018

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian edustajat ja tarkastukselle osallistuva asiantuntija tekevät 19.–21.9.2018 tarkastuksen Kolpeneen palvelukeskuksen asumisen palveluihin ja laitoshoitoon.

Tarkastuksen toimittamista varten Teitä pyydetään toimittamaan eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan seuraavat aineistot ja asiakirjat **viimeistään 3.9.2018**:

1. tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon määräämistä koskevien päätösten lukumäärät ja kestot kuntayhtymässä 2017–2018,
2. luettelot/tilastoraportit käytetyistä rajoitustoimenpiteistä vuodelta 2017 Kolpeneen yksiköissä (käytetyt rajoitukset ja määrät yksiköittäin),
3. luettelo kuntayhtymän yksiköistä, joissa on käytössä ns. turvahuone/erillinen eristystila; sekä raportit turvahuoneen käytön lukumääristä ja eristyksen kestoista viimeisen 3 kk ajalta,
4. mahdolliset kuntayhtymän omat ohjeet itsemääräämisoikeuden edistämisestä ja rajoitustoimenpiteiden käytöstä,
5. palotarkastuspöytäkirja.

Lisäksi seuraavista asumisyksiköistä (laitoshoidosta: Mäntyrinne 2, Metsärinne 1 B, Metsärinne 1 C ja 2 ja Mustikkarinne 2 sekä asumispalveluista: Aisakello, Komppi, Kaarna ja Rasi) pyydetään toimittamaan seuraavat asiakirjat:

1. yksiköiden asiakasluettelot, joista käyvät ilmi syntymäaika, kotikunta, tulopäivä yksikköön, diagnoosit ja äidinkieli,
2. yksiköiden toimintaa kuvaavat perustiedot (mm. kohderyhmä, jolle yksikön palvelut on suunnattu, palvelujen kuvaus ja henkilökunnan kokonaismäärä ja vahvuus eri vuorokaudenaikoina),
3. viisi viimeksi tehtyä kirjallista päätöstä kehitysvammalain 42 g §:n tai 42 j §:n tai 42 k §:n tai 42 l §:n tai 42 m §:n tai 42 n §:ssä säädetyistä rajoitustoimenpiteistä,
4. kahden asiakkaan palvelu- ja hoitosuunnitelmat (itsemääräämisoikeussuunnitelma tms. sekä erityishuolto-ohjelmat),
5. HaiPro- tms. haittatapahtumailmoitukset tapahtumaselostuksineen kolmelta viimeiseltä kuukaudelta,
6. lääkehoitosuunnitelmat,
7. omavalvontasuunnitelmat,
8. muu tarpeelliseksi katsottu aineisto ja selvitys.

3 Tarkastuksen suunniteltu kulku

Keskiviikkona 19.9.2018 voisimme aloittaa kahden tunnin pituisella keskustelulla (klo 14–16). Aiheina olisivat etukäteen saatuihin asiakirjoihin liittyvät mahdolliset kysymykset ja Ihmisoikeuskeskuksen asiantuntijoiden esittelemään hankkeeseen liittyvät kysymykset (ks. alla hankkeen esittely ja kysymykset).

Keskiviikkona klo 16–17 tulee varata oikeusasiamiehen kanslian edustajille tilaisuus keskustella luottamuksellisesti Kolpeneen yksiköiden asukkaiden ja heidän omaistensa kanssa. Keskustelutilaisuudesta pyydän ilmoittamaan ainakin eri yksiköiden ilmoitustaululla ja mahdollisuuksien mukaan Kolpeneen kuntayhtymän muuta viestintää apuna käyttäen. Asukkaille ja heidän omaisilleen toivotaan kerrottavan etukäteen eduskunnan oikeusasiamiehestä ja oikeusasiamiehen tehtävistä. Oikeusasiamiehestä saa tietoa oikeusasiamiehen verkkosivuilta: www.oikeusasiamies.fi.

Torstaina ja perjantaina vierailtaisiin tarkastuksen kohteena olevissa yksiköissä.

4 Hanke

Eduskunnan oikeusasiamies (EOA) ja Ihmisoikeuskeskus (IOK) muodostavat Suomen kansallisen ihmisoikeusinstituution, jonka yhteiseen strategiaan on kirjattu seuraava tavoite: *Yleinen tietoisuus, ymmärrys ja osaaminen perus- ja ihmisoikeuksista (PIO) lisääntyy, ja niiden kunnioittaminen vahvistuu.*

Kansalliselle ihmisoikeusinstituutiolle on yhteisesti osoitettu erityisenä lakisääteisenä tehtävänä edistää, suojella ja seurata YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

IOK ja EOA ovat nyt käynnistäneet **perus- ja ihmisoikeudet vammaisten henkilöiden asumispalveluissa -hankkeen**, jonka tavoitteena on edistää perus- ja ihmisoikeuksien (PIO) toteutumista vammaisten henkilöiden asumispalveluissa. Hankkeen taustalla on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen (CRPD) asettamat vaatimukset ja uudistuva itsemääräämisoikeutta koskeva lainsäädäntö.

Hankkeen kohderyhmät ovat vammaisten henkilöiden asumisyksiköiden valvontaviranomaiset, henkilökunta, kuntien vammaispalvelujohtajat ja -päälliköt, ammatillisesta opetuksesta vastaavat viranomaistahot, opetuksenjärjestäjät ja -arvioijat sekä vammaisjärjestöt.

Hankkeen alkuvaiheessa kartoitetaan teemaan liittyviä kysymyksiä ja konkreettisia haasteita muun muassa EOA:n ja IOK:n yhteisillä tarkastuksilla ja vierailuilla vammaisten henkilöiden asumisyksioihin.

Vierailulla haluamme saada tietoa siitä, miten PIO:t ymmärretään ja miten niiden toteutuminen turvataan vammaisten henkilöiden asumisyksiköissä.

Vierailulla käsitellään muun muassa seuraavia teemoja ja kysymyksiä.

Johtaminen PIO-asioissa yleisesti

- Miten asumisyksikön johto mieltää oman roolinsa johtajana PIOkysymyksissä? Millaisia käytännön haasteita johdolla on asukkaiden PIO:ien toteutumisen edistämisessä?
- Millainen asenneilmapiiri asumisyksikössä on? Miten siellä käsitellään PIO-asioita? Miten puututaan esille tulleisiin asukkaiden välisiin PIO-ongelmiin? Esim. kiusaamiseen joka liittyy johonkin syrjintäperusteeseen (vammaisuus, etninen alkuperä, kieli, vakaumus, poliittinen mielipide, ikä, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli ja sen ilmaisu, ne.)? Entä jos on ongelmia henkilöstön toiminnan osalta?

Osaaminen

- Tarvitaanko täydennyskoulutusta? Millaista? Miten/Mitä PIO:sta pitäisi opettaa?
- Ovatko asumisyksikön johto ja henkilöstö saaneet koulutusta PIO:sta? Millaista koulutusta vammaisten henkilöiden oikeuksista? Millaista koulutusta CRPD:n käytännön soveltamisesta omalla toimialalla?
- Onko koulutusta saatu poliittisesta osallistumisesta (esim. äänestäminen)? Miten?
- Mitä ja miten CRPD:stä mielestänne pitäisi kouluttaa? Mitkä ovat tarpeen?

- Osaavatko johto ja henkilöstö mielestänne riittävästi itsemääräämisoikeuteen liittyvät toimintatavat? Entä rajoitustoimenpiteisiin liittyvät toimintatavat?
- Koetteko tarvitsevanne koulutusta esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvissä kysymyksissä?
- Koetteko tarvitsevanne koulutusta yhdenvertaisuudesta tai syrjimättömyydestä? Yksityisyyden suojasta? Monikulttuurisuudesta? Katsomusten kirjosta? Sukupuolen moninaisuudesta?

5 Aineiston toimittaminen

Aineisto pyydetään lähettämään ensisijaisesti sähköisessä muodossa eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian kirjaamon sähköpostiosoitteeseen oikeusasiamies@eduskunta.fi. Jos asiakirjojen sisällössä on salassa pidettävää tietoa, tulee sähköposti lähettää eduskunnan turvapostipalvelun kautta osoitteessa <https://turvaposti.eduskunta.fi/> ja vastaanottajaksi tulee merkitä oikeusasiamies@eduskunta.fi.

Aineiston voi myös lähettää postitse eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian kirjaamoon.

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Minna Verronen

Liite 2. Luettelo tarkastuksella läsnäolijoista**Oikeusasiamiehen kansliasta:**

Metsärinne, Mäntyrinne ja Mustikkarinne tarkastuskohteina:
Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Minna Verronen,
Notaari Sanna-Kaisa Frantti
Ihmisoikeuskeskuksen asiantuntija Mikko Joronen

Metsärinne ja Mäntyrinne tarkastuskohteina:
Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen
Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen
Ihmisoikeuskeskuksen asiantuntija Kristiina Kouros

Ulkopuolisena asiantuntijana:

Metsärinne ja Mäntyrinne tarkastuskohteina:
Asiantuntijalääkäri Jarmo Körkkö

Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymästä:

Kuntayhtymän johtaja - - -
Palvelupäällikkö, vaativan erityisen tuen palvelut - - -
Kuntoutuspäällikkö - - -
Palvelupäällikkö, asumispalveluiden vastuualueen esimies - - -
Palveluesimies (Mustikkarinne) - - -
Vs. palveluesimies (Mäntyrinne 2 ja Metsärinne 1 – 2) - - -
Palveluesimies, asumisyksikkö Aisakello Sodankylä, - - -
Muuta palvelukeskuksen ja palvelukeskuksen henkilökuntaa

LIITE 3. Oikeusasiamiehen tehtävistä ja tarkastuksen toimittamisesta

Eduskunnan oikeusasiamies on nimetty YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan (OP-CAT) tarkoittamaksi kansalliseksi valvontaelimeksi. Tässä tehtävässä oikeusasiamies tekee tarkastuksia paikkoihin, joissa pidetään vapautensa menettäneitä henkilöitä, kuten esimerkiksi erilaisiin laitoksiin, hoitopaikkoihin tai asumisyksiköihin. Tarkastukset voivat olla ennalta ilmoitettavia tai ennalta ilmoittamattomia ja niitä voidaan tehdä viikonpäivästä ja vuorokauden ajasta riippumatta. Oikeusasiamies voi käyttää apunaan asiantuntijoita hoitaessaan kansallisen valvontaelimen tehtävää.

Tarkastuksen toimittamiseksi oikeusasiamiehellä ja hänen määräämällään eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiehellä on oikeus päästä toimipaikan kaikkiin tiloihin ja tietojärjestelmiin sekä oikeus keskustella luottamuksellisesti vapautensa menettäneiden henkilöiden ja toimipaikan henkilökunnan sekä muiden sellaisten henkilöiden kanssa, jotka voivat antaa tarkastuksen kannalta merkityksellisiä tietoja. Kansallisen valvontaelimen tehtäviä hoitaessaan oikeusasiamiehellä ja kanslian virkamiehellä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaisilta ja toimipaikkojen ylläpitäjiltä tehtävän hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Tarkastukselle kutsutulla asiantuntijalla on samat toimivaltuudet (Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11 b §, 11 c § ja 11 g).

YK:n vammaissopimuksen ratifioinnin myötä (10.6.2016) eduskunnan oikeusasiamiehestä on tullut osa yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oikeusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityisesti huomiota vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden toteutumiseen, rajoitustoimenpiteiden käyttöön, osallistumisen mahdollisuuksiin sekä toimitilojen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviin seikkoihin.

Oikeusasiamiehen kanslian erityisenä tarkastusteemana vuonna 2018 on ”oikeus yksityisyyteen”. Tämän vuoksi tarkastuksella kiinnitettiin erityisesti huomiota siihen, millä tavalla viranomaisen aktiivisesti toiminnassaan ottaa yksityisyyden asettamat vaatimukset huomioon ja tarvittaessa pyrkii annettujen suositusten myötä muuttamaan niitä yksityisyyden toteutumisen paremmin huomioivaksi (yksityisyyden toteutumista edistävät ja haittaavat käytännöt).

Oikeusasiamiehen kanslian erityisenä tarkastusteemana vuonna 2018 on ollut ”oikeus yksityisyyteen”. Tämän vuoksi tarkastuksilla kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, millä tavalla palvelun tuottaja aktiivisesti toiminnassaan ottaa yksityisyyden asettamat vaatimukset huomioon ja tarvittaessa pyrkii annettujen suositusten myötä muuttamaan niitä yksityisyyden toteutumisen paremmin huomioivaksi.

LIITE 4. Kolpeneen palvelukeskuksen oma kuvaus

Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä toimii kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitettuna, Lapin läänin rajoja noudattavana erityishuoltopiirinä, joka vastaa po. laissa määrättyistä palveluista, mikäli kunnat eivät voi niitä järjestää. Lisäksi vapaaehtoisina tehtävinä kuntayhtymä hoitaa mm. vammaispalveluja, peruskoululain mukaista erityisopetusta sekä vastaa Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen Lapin toimintayksikön hallinnosta.

Palvelujen ja kuntayhtymän toiminnan tavoitteista ja palveluista päätetään yleisellä tasolla kuntayhtymän jäsenkuntien edustajista muodostuvan valtuuston hyväksymässä talousarviossa ja yksilötasolla kehitysvammahuollon osalta erityishuoltolain mukaisessa erityishuolto-ohjelmassa sekä siihen perustuvissa yksilöllisissä suunnitelmissa, jotka laaditaan moniammatillisesti yhdessä kunnan edustajien, asiakkaan ja hänen perheensä kanssa.

Kolpene järjestää kehitysvammaisten erityispalveluja; tehostettua palveluasumista, pitkä- ja lyhytaikaista kuntoutusta, tutkimus- ja kuntoutuspalveluja, autismikuntoutusta, kuntoutusohjaus- ja kommunikaatiopalveluja, peruskouluopetusta ja iltapäivätoimintaa kouluikäisille ja opiskelijoille sekä päiväaikaista toimintaa.

Asumisen palveluissa, laitoshoidona toteutuneessa pitkäaikaisessa kuntoutuksessa sekä päiväaikaaisessa toiminnassa korostuivat kuntouttavan työotteen menetelmät. Jatkuvassa käytössä ovat vihan hallintaan liittyvä ART-menetelmä, yksilökeskeinen suunnittelu ja itsemääräämisoikeuden vahvistaminen. Toimintavuoden alussa asumisen ja hoidon vastuualue jaettiin asumisen palveluihin ja vaativan erityisen tuen palveluihin (laitushoito).

Valtioneuvoston periaatepäätös laitoshoidon lakkauttamisesta vuoteen 2020 mennessä merkitsee sitä, että Kolpeneen palvelukeskus keskittyy tulevaisuudessa neuvolapalveluihin, lyhyt- ja pitkäaikaiseen kuntoutukseen sekä asumisen palveluiden ja päiväaikaisen toiminnan järjestämiseen. Toimintavuoden aikana valmisteltiin suun terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuun siirto Rovaniemen kaupungille 1.1.2019 alkaen. Siirto liittyi hallintorakennuksen hallittuun alasajoon sekä laitoshoidon purkuun. Kuntoutuksen sisällöllinen kehittäminen jatkui. Tutkimus- ja kuntoutuspalveluissa perhekeskeisen kuntoutuksen ja jalkautuvan työn toimintamallien sisäänajo olivat keskeisinä johtotähtinä.

Pitkäaikainen kuntoutus – Asumista kehitysvammaisille ja autismikirjon henkilöille

Tarjoamme kehitysvammaisille ja autismikirjon asiakkaille pitkäaikaista ympärivuorokautista asumista ja kuntoutusta laitoshoidona. Palveluihin kuuluu asiakkaan hoito, ohjaus ja kuntoutus sekä ryhmämuotoinen päiväaikainen toiminta. Asiakkaat asuvat esteettömissä, turvallisissa ja ajanmukaisin apuvälinein varustetuissa palvelukodeissa.

Vaativan erityisen tuen palvelut

Palvelut järjestetään ympärivuorokautisesti erittäin vaativan tai vaativan asumisen ja kuntoutuksen palveluina. Tavoitteena on turvata asiakkaille yksilöllisen suunnitelman mukainen asuminen, kuntoutus ja palvelut. Asiakkaan itsemääräämisoikeus, osallisuus ja omien voimavarojen tukeminen on keskeistä ja noudatamme valtakunnallista ohjeistusta yksilöllisen tuen laatukriteereitä. Palvelukodeilla työskentelee moniammatillinen, koulutettu ja kokenut henkilöstö ja henkilöstön tukena toimii palvelukeskuksen moniammatillinen asiantuntijaverkosto.

Erittäin vaativa ja vaativa asuminen ja kuntoutus on tarkoitettu asiakkaille, jotka tarvitsevat palvelua 24h

- Palveluihin hakeudutaan ottamalla yhteyttä kotikunnan kehitysvamma- tai terveydenhuollon vastuuhenkilöön.
- Asukkaan kotikunta maksaa kuntayhtymän perussopimukseen perustuvan hinnaston mukaisen käyttöpäivän hinnan.

Metsärinne 1

Metsärinne 1 palvelukodit ovat 1–5 paikkaisia. Jokaisella asiakkaalla on oma huone. Asiakkaiden käytössä on yhteiset oleskelutilat, keittiötilat ja sauna. Palvelukodissa järjestetään pienryhmäasumista neljässä ryhmässä. Toimintakertomuksen (2017) mukaan asiakaspaikkoja on yhteensä 14.

Yksikön tilat omistaa ja kiinteistön huollosta vastaa Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä. Tiloissa voi liikkua ja toimia esteettömästi ja turvallisesti. Asiakkaat asuvat omissa huoneissaan. Asiakas kalustaa ja sisustaa asunnon itse henkilökunnan tai omaisten tuella. Asiakkaan henkilökohtaisia tiloja ei käytetä muuhun tarkoitukseen hänen poissa ollessaan. Asiakkaiden käytössä ovat yhteiset oleskelutilat, keittiö, sauna, pyykinhuoltotilat, varasto. Yhteisissä tiloissa on mahdollisuus katsoa televisiota, ruokailla ja viettää yhteistä aikaa. Asiakkaalla on käytössään henkilökohtaiset vaatteet ja liinavaatteet.

Pihapiirissä asiakkailla on pienimuotoisen pihan ja nurmikon kunnossapidon lisäksi mahdollisuus ulkoiluun, keinumiseen, kesäisin trampoliinin käyttöön ja erilaisiin ulkopeleihin. Asukkailla on osoitettu tupakointipaikka, jossa tupakointi on sallittu.

Kuntayhtymän liikuntatilat, terapia-allas ja sauna, kuntosali ja makkaranpaistopaikka ovat asiakkaiden käytössä. Varastorakennuksessa voi säilyttää pyöriä, potkureita yms. tilaa vieviä tarvikkeita.

Asukkailla on mahdollisuus talviaikaan tehdä lumitöitä.

Asukkaan tavoitettavissa on lyhyen matkan päässä kauppa, kioski, kirjasto ja kappeli.

Asiakkaiden omaisilla ja läheisillä on mahdollisuus vierailta palvelukodilla sovitusti.

Metsärinne 1 (B ja C) tarjoaa asumista vaativaa erityistä tukea tarvitseville kehitysvammaisille ja autismin kirjon henkilöille. Palvelukoti Metsärinteen asiakkaat tarvitsevat paljon yksilöllistä hoitoa ja tukea. Asiakkailla voi esiintyä haastavaa käyttämistä. Metsärinne 1 tarjoaa valmentavaa ja kuntouttavaa asumista laitoshoidosta asumispalveluihin siirtyville nuorille ja aikuisille. Palvelukodissa tuetaan asiakkaan omatoimisuutta ja asiakaslähtöisyyttä autismikuntoutuksen keinoin ja asiakkaiden itsemääräämisoikeutta kunnioittaen.

Tavoitteena on turvata asukkailla yksilöllisen suunnitelman mukainen asuminen, kuntoutus ja palvelut. Asiakkaan itsemääräämisoikeus, osallisuus ja omien voimavarojen tukeminen on keskeistä ja noudatamme valtakunnallista ohjeistusta yksilöllisen tuen laatukriteereitä.

Metsärinne 1:llä työskentelee moniammatillinen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö. Henkilöstö on koulutautunut autismin kirjon asiakkaiden kanssa toimimiseen. Henkilöstö toimii yhteistyössä moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän kanssa.

Metsärinne 2

Metsärinne 2 palvelukodit ovat 1-3 paikkaisia. Palvelukodissa järjestetään pienryhmäasumista neljässä ryhmässä. Jokaisella asiakkaalla on oma huone. Asiakkaiden käytössä on yhteiset oleskelutilat, keittiötilat ja sauna. Toimintakertomuksen (2017) mukaan asiakaspaikkoja on yhteensä 6.

Yksikön tilat omistaa ja kiinteistön huollosta vastaa Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä. Tiloissa voi liikkua ja toimia esteettömästi ja turvallisesti. Asiakkaat asuvat omissa huoneissaan. Asiakas kalustaa ja sisustaa asunnon itse henkilökunnan tai omaisten tuella. Asiakkaan henkilökohtaisia tiloja ei käytetä muuhun tarkoitukseen hänen poissaollessaan. Asiakkaiden käytössä ovat yhteiset oleskelutilat, keittiö, sauna, pyykinhuoltotilat, varasto. Yhteisissä tiloissa on mahdollisuus katsoa televisiota, ruokailla ja viettää yhteistä aikaa. Asiakkaalla on käytössään henkilökohtaiset vaatteet ja liinavaatteet.

Pihapiirissä asiakkailla on pienimuotoisen pihan ja nurmikon kunnossapidon lisäksi mahdollisuus ulkoiluun, keinumiseen, kesäisin trampoliinin käyttöön ja erilaisiin ulkopeleihin. Asukkailla on osoitettu tupakointipaikka, jossa tupakointi on sallittu.

Kuntayhtymän liikuntatilat, terapia-allas ja sauna, kuntosali ja makkaranpaistopaikka ovat asiakkaiden käytössä. Varastorakennuksessa voi säilyttää pyöriä, potkureita yms. tilaa vieviä tarvikkeita.

Asukkailla on mahdollisuus talviaikaan tehdä lumitöitä.

Asukkaan tavoitettavissa on lyhyen matkan päässä kauppa, kioski, kirjasto ja kappeli.

Asiakkaiden omaisilla ja läheisillä on mahdollisuus vierailla palvelu-kodilla sovitusti.

Metsärinne 2 (A ja B) tarjoaa pitkäaikaista asumista ja kuntoutusta runsaasti tukea tarvitseville kehitysvammaisille ja autismikirjon lapsille, nuorille ja aikuisille.

Tavoitteena on turvata asiakkaille yksilöllisen suunnitelman mukainen asuminen, kuntoutus ja palvelut. Asiakkaan itsemääräämisoikeus, osallisuus ja omien voimavarojen tukeminen on keskeistä ja noudatamme valtakunnallista ohjeistusta yksilöllisen tuen laatukriteereitä.

Metsärinne 2:lla työskentelee moniammatillinen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö. Henkilöstö on koulutautunut autismikirjon asiakkaiden kanssa toimimiseen. Henkilöstö toimii yhteistyössä moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän kanssa.

Mäntyrinne 2

Mäntyrinne 2 (A ja B) tarjoaa pitkäaikaista asumista ja kuntoutusta aikuisille monitarpeisille kehitysvammaisille. Toimintakertomuksen (2017) mukaan asiakaspaikkoja on yhteensä 10.

Palvelukodin tilat ovat kodinomaiset ja ajanmukaisin apuvälinein varustetut. Asiakkaiden liikkuminen palvelukodissa on turvallista ja esteetöntä. Palvelukodissa järjestetään pienryhmäasumista kahdessa ryhmässä.

Tavoitteena on turvata asiakkaille yksilöllisen suunnitelman mukainen asuminen, kuntoutus ja palvelut. Asiakkaan itsemääräämisoikeus, osallisuus ja omien voimavarojen tukeminen on keskeistä ja noudatamme valtakunnallista ohjeistusta yksilöllisen tuen laatukriteereitä.

Aikuisten ja ikääntyvien monitarpeisten kehitysvammaisten henkilöiden hoitoon, ohjaukseen ja saattohoitoon koulutettu ja kokenut henkilöstö toimii yhteistyössä moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän kanssa.

Mustikkarinne 2

Mustikkarinne 2 tarjoaa pitkäaikaista asumista ja kuntoutusta ikääntyville monitarpeisille kehitysvammaisille. Toimintakertomuksen (2017) mukaan asiakaspaikkoja on yhteensä 23.

Palvelukodin tilat ovat kodinomaiset ja ajanmukaisin apuvälinein varustetut. Asiakkaiden liikkuminen palvelukodissa on turvallista ja esteetöntä.

Tavoitteena on turvata asiakkaille yksilöllisen suunnitelman mukainen asuminen, kuntoutus ja palvelut. Asiakkaan itsemääräämisoikeus, osallisuus ja omien voimavarojen tukeminen on keskeistä ja noudatamme valtakunnallista ohjeistusta yksilöllisen tuen laatukriteereitä.

Ikääntyvien kehitysvammaisten henkilöiden hoitoon, ohjaukseen ja saattohoitoon koulutettu ja kokenut henkilöstö toimii yhteistyössä moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän kanssa.

Uudet tilat

Koivuojakadun asunnot – Kolpeneen tuki- ja osaamiskeskus rakennuttaa Rovaniemelle uuden tehostetun palveluasumisen asumisyksikön kehitysvammaisille henkilöille.

Koivuojakatu 6:een rakennetaan 14 uutta asuntoa monitarpeisille, vaikeavammaisille ja liikuntaesteisille henkilöille. Asuntojen suunnittelussa on huomioitu asukkaiden yksilölliset tarpeet, turvallisuus ja esteettömyys. Asunnot ovat kooltaan 30,1–31,2 neliötä. Kaikissa asunnoissa on oma WC-pesutila, minikeittiö, oma uloskäynti lasitetulle terassille ja lämmin ulkovarasto. Yhteisiä tiloja ovat mm. oleskelu/monitoimitila, josta on pääsy isolle lasitetulle terassille, saunatilat ja pesula. Asunnot ja saunan pesutilat on varustettu katonostinjärjestelmällä. Esteettömällä pihalueella sijaitsevat yhteinen ulkovarasto ja grillikatos.

Koivuojakadun asuntojen rakentaminen edistää laitoshoidon purkua ja mahdollistaa Mustikkarinteen palvelukodin huonokuntoisesta rakennuksesta luopumisen.

Rakentaminen aloitetaan lokakuussa 2019 ja rakennus valmistuu syksyllä 2020.

Koivuojakadun asunnoissa -hankkeessa tarjotaan yksilöllistä, tehostettua ja tuettua palveluasumista nuorille, aikuisille ja iäkkäämmille kehitysvammaisille, jotka tarvitsevat kaikissa päivittäisissä toiminnoissaan apua ja tukea ympäri vuorokauden. Koivuojakadulla työskentelee kokenut ja koulutettu henkilökunta, joka saa tarvittaessa tukea Kolpeneen tuki- ja osaamiskeskusten moniammatilliselta asiantuntijaverkostolta.